

1.2 Aiškinamosios sakinio dalys

Įsidėmėkite!

Apibendrinimas – tai kelių viendarūšių sakinio dalių pakeitimas vienu abstraktesniu arba platesnės reikšmės žodžiu, kuris eina ta pačia sakinio dalimi, kaip ir viendarūšės sakinio dalys.

Žodis, kuris atsako į tą patį klausimą, bet yra bendresnės negu viendarūšės sakinio dalys reikšmės, vadinamas **apibendrinamuoju žodžiu**.

Apibendrinamieji žodžiai dažniausiai reiškiami:

įvardžiais: *viskas, visi, tai, visa tai, kiekvienas, niekas* ir kt. Pvz. Šventėje dalyvavo **visi**: draugai, seneliai, giminės;

prieveiksmiais: *visur, visada, visaip, niekur, niekada, niekaip*. Pvz. Nesvarbu kaip anksti atsikelčiau, aš **visada visur** vėluoju;

daiktų ar reiškinių grupes įvardijančiais daiktavardžiais: augalai, profesijos, baldai, maisto prekės, vaismedžiai, metų laikai ir kt. Pvz. Paulinos **mėgstamiausi vaisiai** yra apelsinai, obuoliai, bananai ir kriaušės.

Apibendrinamieji žodžiai gali eiti prieš viendarūšės sakinio dalis. Pvz. Lina augina daug **gėlių** – rožių, narcizų, ramunių ir tulpių.

Jie gali būti ir po viendarūšių sakinio dalių. Pvz. Jos lentynos, rašomasis stalas ir palangė – **viskas** buvo nuklota knygomis.

Sakinio dalis, kuri paaikškina, patikslina kitą, paprastai prieš ją einančią, sakinio dalį, vadinama aiškinamąja sakinio dalimi.

Paaikškinti galima visas sakinio dalis: veiksni, tarinį, aplinkybę, pažyminį, papildinį.
Mes, jaunuoliai, tuomet nemokėdavom vertinti laiko.
Ten, už jūrų marių, gyveno senelė.

1.2 Aiškinamosios sakinio dalys

Aiškinamųjų sakinio dalių skyryba

1. Kelios vienaarūšės aiškinamosios sakinio dalys, einančios po apibendrinamojo žodžio, skiriamos dvejomis.

Dvitaškiu. Pvz. *Lentynos mirgėjo nuo spalvų įvairovės: raudonos, geltonos, mėlynos, žalios.*

Brūkšniu. Pvz. *Lentynos mirgėjo nuo spalvų įvairovės – raudonos, geltonos, mėlynos, žalios.*

2. Kelios vienaarūšės aiškinamosios sakinio dalys po apibendrinamojo žodžio sakinio viduryje skiriamos trejomis.

Dvitaškiu ir brūkšniu. Pvz. *Dabar visi: draugai, giminės, pažįstami – atrodė labai toli.*

Dvitaškiu ir kableliu. Pvz. *Dabar visi: draugai, giminės, pažįstami, atrodė labai toli.*

Iš abiejų pusių brūkšniais. Pvz. *Dabar visi – draugai, giminės, pažįstami – atrodė labai toli.*

3. Po vienaarūšių sakinio dalių prieš apibendrinamąjį žodį rašomas brūkšnys. Pvz. *Moterys ir vyrai, mergaitės ir berniukai – visi dalyvavo rungtyje.*

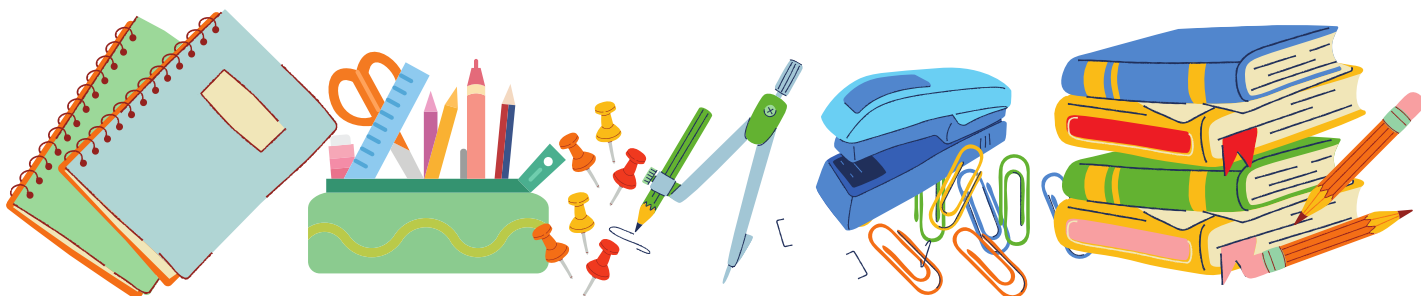
4. Jeigu prieš apibendrinamąjį žodį po vienaarūšių sakinio dalių yra įterpinys, brūkšnys rašomas prieš įterpinį, po jo – kablelis. Pvz. *Nei rašiklio, nei knygos, nei namų darbų – suprantama, nieko negalėjau pamiršti.*

5. Jeigu po apibendrinamojo žodžio prieš vienaarūšes sakinio dalis yra jungiamieji žodžiai: yra, būtent, kaip antai ir pan., prieš juos dedamas kablelis, po jų – dvitaškis (retai brūkšnys). Galima nedėti jokio skyrybos ženklų, jei aiškinimo nepabrėžiame. Pvz.:

Čia įsigijau visas mokyklinės priemones, kaip antai: sąsiuvinius, pratybas, rašiklius.

Čia įsigijau visas mokyklinės priemones, kaip antai – sąsiuvinius, pratybas, rašiklius.

Čia įsigijau visas mokyklinės priemones, kaip antai sąsiuvinius, pratybas, rašiklius.

1.2 Aiškinamosios sakinio dalys

1. Įrašykite pačių sugalvotus trūkstamus žodžius. Raskite ir pabraukite aiškinamąsias sakinio dalis.

1. Išvykai susipakavau viską: _____, _____, _____
_____, _____.

2. _____, _____ – laukiamiausios savaitės dienos.

3. To negali pasakoti niekam: nei _____, nei _____.

4. Varžybose sutikau visus: _____, _____, _____.

5. Vaikystėje nerūpėjo niekas: nei _____, nei _____.

6. Mano spintoje dominuoja keturios spalvos: _____,
_____, _____, _____.

2. Padėkite praleistus skyrybos ženklus. Vienarūšes sakinio dalis pabraukite, apibendrinamuosius žodžius pavingiuokite.

1. Miške senoje sodyboje praleidau visas savo atostogas.

2. Už miesto šalia seno ąžuolo stovėjo apleista bažnyčia.

3. Tau ne kam kitam labiausiai reikėtų savimi didžiuotis.

4. Tik tu ne bet kas iš mūsų gali laimėti šią rungtį.

5. Tado ir Nojaus sesuo Kornelija kalbėjo net keliomis tarmėmis aukštaičių žemaičių dzūkų.

6. Per kelionę Greta aplankė ne vieną šalį Vokietiją Italiją Lenkiją.

7. Kaskart grįžus namo užplūsta prisiminimai apie vaikystėje sutiktus draugus aplankytas vietas patirtus nuotykius.

8. Kaune Vyturio gatvėje šalia raudonų plytų namo stovėjo senas žalias medinis namelis.

9. Į kelionę būtina pasiimti svarbiausius daiktus kaip antai pasą pinigus bilietus.

10. Nežinia kur Indrė pamiršo savo knygą mokykloje autobuse ar bibliotekoje.

